

WPROWADZENIE

Obrona rozumu znajduje szczególne miejsce we współczesnej, nowej apologii. Stając w obronie racjonalności, apologety w pierwszej kolejności postrzegają ją jako element konstytutywny ludzkiej tożsamości, który w sposób zasadniczy kształtuje człowieka. Broniąc rozumu, nie tylko występują przeciw irracjonalizmowi czy fideizmowi, ale akcentując racjonalność, ukazują, iż człowiek jest w stanie odkryć fenomen swojego istnienia, jego głębię i skończoność. Dzięki rozumowi, jak sugerował B. Pascal, można ujrzeć zarówno własną wielkość, jak i nędzę. To racjonalność istnienia każe apologetom bronić daru życia, od chwili poczęcia do naturalnej śmierci. W końcu rozum skłania do pytań fundamentalnych oraz poszukiwania głębi, którą jest Bóg. Broniąc racjonalności, twórcy nowej apologii, ale także teolodzy, szczególnie fundamentalni, dostrzegają jej stałą obecność w obrębie chrześcijaństwa. Już w początkach Kościoła dyskutowano o wzajemnych relacjach *fides et ratio*. Sięgając do tych wczesnochrześcijańskich sporów, a także do antycznych greckich badań, współcześni apologety wskazują na racjonalność samej wiary. Kontemplacja Boga nie dokonuje się kosztem rozumu, ale *fides* i *ratio* komplementarnie unoszą człowieka, aby mógł odkryć Bożą prawdę.

Kwestii racjonalności wiary zostaje poświęcony obecny numer półrocznika „Studia Theologica Varsaviensia”. Teksty Przemysława Artemiuka, Łukasza Pinia, Rafała Pokrywińskiego, Andrzeja Bielata, Aniceta Gruszczyńskiego i Krzysztofa Polaka podejmują to zagadnienie w szerokiej perspektywie fundamentalnoteologicznej. I tak P. Artemiuk analizuje obronę racjonalności wiary w pismach J.H. Newmana,

zwracając uwagę na apologię jego konwersji na katolicyzm oraz ukazując obronę akty wiary, który ma znamię intelektualności. Ł. Pinio, badając pisma L. Kołakowskiego, prezentuje jak polski filozof uzasadniał obecność chrześcijaństwa w społecznej przestrzeni kultury. Akcentuje jego analizy racjonalności i skończoności człowieka, a także otwarcie na transcendentny wymiary kultury. R. Pokrywiński zajmuje się teologią stworzenia u J. Ratzingera. Zauważa, że niemiecki teolog widzi możliwość budowy koncepcji Objawienia *in creaturis*, która obejmowałaby miejsce teologii stworzenia w systemie objawieniowym, antropologię (*revelatio in creaturis*) i chrystologię kreacyjną (*revelatio per Christum*) oraz rys apologijny. A. Bielat pokazuje z kolei, w jaki sposób H. Sienkiewicz bronił racjonalności aktu wiary. W tym celu odwołuje się do dzieła noblisty „Rodzina Połanieckich”, którą cechuje wyjątkowy rys apologetyczny. A. Gruszczyński przedstawia argument prakseologiczny za wiarygodnością chrześcijaństwa obecny w pracach G.K. Chestertona. Według angielskiego apologety wiara chrześcijańska to klucz, dzięki któremu człowiek może otworzyć drzwi zarówno do rzeczywistości ziemskiej, jak i niebiańskiej. K. Polak, zamykając blok tekstów dotyczących racjonalności wiary, analizuje prace T. Gogolewskiego. Ukazuje rozumienie wiara według warszawskiego profesora w kluczu historyczno-apologetycznym.

Obok artykułów fundamentalnoteologicznych obecny numer „*Studia Theologica Varsaviensia*” zawiera trzy dodatkowe teksty. Artykuł Pawła Płatka jest poświęcony ewolucji Internetu widzianej oczami użytkowników Reddit. Marek Łagosz, przyjmując perspektywę filozoficzną, zajmuje się zagadnieniem bytu i sensu ostatecznego. Jego artykuł ma postać refleksji logologicznych. Robert Czarnowski z kolei, w tekście o wyraźny nachyleniu historycznym, podejmuje zagadnienie *vita communis* duchowieństwa diecezji częstochowskiej, odwołując się do debat dekanalnych z lat 19938-1939.

INTRODUCTION

The defense of reason holds a special place in contemporary new apologia. By advocating for rationality, those engaged in new apologia primarily see it as a constitutive element of human identity, which fundamentally shapes humanity. In defending reason, they not only oppose irrationalism or fideism but also emphasize rationality to demonstrate that humans can uncover the phenomenon of their existence, its depth, and finitude. Through reason, as B. Pascal suggested, one can perceive both one's greatness and wretchedness. Rationality is the foundation for the defense of the gift of life, from conception to natural death. Ultimately, reason prompts fundamental questions and the search for depth, which is God.

In defending rationality, the creators of new apologia, as well as theologians, particularly in the realm of fundamental theology, recognize its constant presence within Christianity. From the early days of the Church, the relationship between *fides et ratio* (faith and reason) was debated. Drawing from early Christian disputes and ancient Greek inquiries, modern proponents of new apologia highlight the rationality inherent in faith itself. The contemplation of God does not occur at the expense of reason; rather, *fides* and *ratio* complementarily elevate humanity to discover divine truth.

The current issue of the semi-annual journal *Studia Theologica Varsaviensia* is dedicated to the question of the rationality of faith. The articles by Przemysław Artemiuk, Łukasz Pinio, Rafał Pokrywiński, Andrzej Bielat, Anicet Gruszczyński, and Krzysztof Polak address this issue from a broad fundamental-theological perspective. For

example, P. Artemiuk analyzes the defense of faith's rationality in the writings of J.H. Newman, focusing on the apologia of his conversion to Catholicism and highlighting the intellectual nature of the act of faith. Ł. Pinio, exploring the works of L. Kołakowski, presents how the Polish philosopher justified the presence of Christianity within the societal sphere of culture, emphasizing his analyses of human rationality, finitude, and openness to the transcendent dimension of culture.

R. Pokrywiński examines the theology of creation in J. Ratzinger's writings. He observes that the German theologian envisions the possibility of constructing a concept of *Revelation in creaturis*, which integrates creation theology into the system of revelation, including anthropology (*revelatio in creaturis*) and creational Christology (*revelatio per Christum*), along with an apologetic dimension. A. Bielat illustrates how H. Sienkiewicz defended the rationality of the act of faith by referencing the Nobel laureate's work *The Polaniecki Family*, characterized by a unique apologetic tone.

A. Gruszczyński presents the praxeological argument for the credibility of Christianity found in G.K. Chesterton's writings. According to the English proponent of apologia, Christian faith serves as a key that enables humans to unlock both earthly and heavenly realities. K. Polak concludes the section on the rationality of faith by analyzing the works of T. Gogolewski, demonstrating the Warsaw professor's understanding of faith through a historical-apologetic lens.

In addition to articles rooted in fundamental theology, this issue of *Studia Theologica Varsaviensia* contains three supplementary texts. Paweł Płatek's article focuses on the evolution of the Internet as seen through the eyes of Reddit users. Marek Łagosz, adopting a philosophical perspective, addresses the question of being and ultimate meaning, presenting a logical reflection. Finally, Robert Czarnowski, in a historically inclined article, explores the topic of *vita communis* (communal life) among the clergy of the Diocese of Częstochowa, referencing deanery debates from 1938–1939.